

Beceriği farket!

Beceriği farket, özrü değil!

Konular	Ayrımcılık ve Yabancı düşmanlığı, Sosyal haklar, Spor
Zorluk	Düzyey 3
Grup büyüklüğü	6-36
Süre	120 dakika
Genel bakış	Engelli insanlara karşı empati geliştirmeyi sağlayan pratik bir etkinliktir. Ele alınan konular arasında şunlar vardır: <ul style="list-style-type: none"> Engelli insanların toplumsal yaşamla bütünleşmede karşılaştıkları engeller Engelli haklarının temel insan hakları olarak algılanışı
İlgili haklar	<ul style="list-style-type: none"> Ayrımcılığa maruz kalmama hakkı İnsan onuru ve haklar bakımından eşitlik Sosyal güvenlik hakkı
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none"> Engellilerin günlük yaşamda karşılaştıkları sıkıntılar üzerine bilinç artırmak Engellilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere anlayış ve beceri geliştirmek Empati ve dayanışma anlayışı geliştirmek
Materyal	<p><i>Giriş için:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Her katılımcıya birer sayfa kâğıt ve bir tükenmez kalem <p><i>İkinci bölüm için, her çifte:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Bir plastik poşet; poşetin içinde şunlar olmalı: Bir lahana ya da kıvrıkcık salata yaprağı, bir kurşun kalem, bir tebeşir, bir ağaç yaprağı, bir adet renkli kâğıt ve bir şişe ya da bir kutu alkolsüz içecek Gözleri bağlamak için eşarp/bez Bir sayfa kâğıt ve bir tükenmez kalem <p><i>Üçüncü bölüm için, her çifte:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1 rol kartı Bir sayfa kâğıt ve bir tükenmez kalem <p><i>Dördüncü bölüm için:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Tekerlekli sandalye (sekiz kişi için bir tane) Bariyer patikasını oluşturmak için yeterli alan (İkinci bir oda tercih edilebilir, fakat zorunlu değildir. Dış mekânda çalışmak bir alternatif olabilir.) Bariyerler (örneğin, masa ve sandalye, tahta parçaları, eski gazetelerden oluşan yığınlar, vs.) Büyük boy kâğıt ya da yazı tahtası ve markörler Bir saat ya da kronometre

KONULAR

AYIRIMCILIK

SOSYAL HAKLAR

SPOR

ZORLUK

DÜZEY 4

DÜZEY 3

DÜZEY 2

DÜZEY 1

DÜZEY 3

GRUP BÜYÜKLÜĞÜ

6-36

SÜRE

120 DAKİKA

Hazırlık

- Rol kartlarını hazırlayın. Ya etkinlikte önerilen ‘durum’lardan birini seçin ya da kendiniz özel bir ‘durum’ hazırlayın.
- Mümkünse, bariyerli tekerlekli sandalye yarışından önce ikinci bir oda düzenleyin ya da yarışı dışarıda düzenleyin. Dışarıda yarışarak patikayı daha zorlu hale getirebilirsiniz. Eğer etkinliği iç mekânda yapacaksanız, dar koridorlar oluşturmak için masa, sandalye kullanın, bariyerlerle dolu doğal bir patikayı andırması için yerlere eski gazete yığınları, tahta parçaları koyun.

Yönerge

Bu etkinlik dört bölümden oluşur: Bölüm 1, giriş, bölüm 2, gözler bağlı yürüyüş, bölüm 3, işaretler ve bölüm 4, bariyerli tekerlekli sandalye yarışı.

Bölüm 1: Giriş (10 dakika)

1. Etkinliğin üç ‘engelli olma durumu’na odaklandığını anlatın: Görme, işitme ve konuşma ve yürüme engelli.
2. Katılımcılardan, engelli olsalardı kendilerine nasıl davranılmasını –ve davranılmamasını– istediklerini birkaç dakikalığına düşünmelerini isteyin. Bununla ilgili birkaç anahtar kelime yazsınlar.
3. Katılımcılardan şimdi de eğer engelli olsalardı en çok neden korkabileceklerini yazmalarını isteyin.
4. Bu çalışma sona erdiğinde, katılımcılardan kâğıtlarını ters çevirmelerini ve “gerçekliğe adım atmaya” hazırlanmalarını isteyin.

Bölüm 2: Gözler bağlı yürüyüş

1. Katılımcılardan ikili gruplara ayrılmalarını isteyin. Gözleri bağlamak için eşarpları dağıtın. Her çiftten biri engelli kişi, diğeri ise onun kılavuzu olmalı. Gözleri bağlı kişinin bu bölüm boyunca güvenliğini sağlamak kılavuzun görevi. Güvenlikle ilgili basit sorulara sadece “evet” ya da “hayır” diye cevap verebilirler.
2. Kılavuzlardan eşlerini alıp beş dakikalık bir yürüyüşe çıkmalarını isteyin. Etrafta yapılacak yürüyüş, merdivenleri inip çıkmayı ya da dışarıya çıkmayı da içerebilir.
3. Odaya döndüğünde gözleri bağlı eşler kılavuzlarının yardımıyla sandalyeye otursun. Fakat sandalyede bir sürpriz onları bekliyor! Bir poşet! İçinde ne var?
4. Görme engelli oyuncular poşetin içindekileri tahmin etmek zorunda. Kılavuzların görevi ise yapılan tahminleri kâğıda yazmak.
5. Şimdi “göremeyen” oyuncuların göz bağlarını çıkarmalarını ve poşetin içindeki nesnelere bakmalarını isteyin. Eşlerden edindikleri deneyimi ve karşılaştıkları sürprizleri birbirleriyle paylaşmalarını isteyin.
6. Katılımcılara, rolden çıkmaları için birkaç dakika süre verin. Ardından Bölüm 3’e geçin.

Bölüm 3: İşaret dili

1. Eşlerden rolleri değiştirmelerini isteyin; önceki bölümde kılavuzluk yapan şimdi bir konuşma engelli olacak. Eşler ise engelli olmayan yardımcı rolünü oynayacak.
2. Her engelli oyuncuya birer tane ‘durum kartı’ dağıtın. Kartları eşlere göstermemeliler. Yardımcıların her birine bir parça kâğıt ve tükenmez kalem verin.
3. “Dilsiz” oyuncuların yaşadıkları sorunu yardımcılarına aktarmaları gerektiğini anlatın. Konuşmaya, yazmaya ya da çizim yapmaya izin yok. Kılavuzlar algıladıkları mesajı kâğıda yazmalılar.
4. “Sessiz” oyuncu elinden geldiği kadar iletişimini tamamladıktan sonra, kılavuza rol kartını göstermeli. Çiftler şimdi, en baştaki niyetlerini, sorunlarını ve hayal kırıklıklarını birbirleriyle paylaşsın.

Bölüm 4. Bariyerli tekerlekli sandalye yarışı

1. Bariyerli patikayı katılımcılara gösterin. Turu en kısa sürede tamamlayan kişinin yarışmayı kazanacağını duyurun. Yoldaki bariyerlere çarpmanın cezası var.
2. Sonuçları büyük boy bir kâğıda yazın.
3. Gönüllü katılımcılar turlarını tamamladıktan sonra kısa bir ara verin. Ardından bilgilendirme ve değerlendirme bölümüne geçin.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Genel oturuma geçin. Bölüm 2, 3 ve 4'ün genel değerlendirmesini yapın. Ardından katılımcılardan etkinliğin başında bildikleri gerçekleri ve yaşadıkları deneyim sonucunda neler öğrendiklerini sorun.

1. Gözler bağlı yürüyüşle başlayın. Gözleri bağlı olanlarla, kılavuzluk yapanların tepkilerini paylaşımlarını isteyin:
 - Eşler alıştırmada esnasında neler hissetti?
 - Alıştırmanın en zor yanı hangisiydi? En eğlenceli yanı ve en korkutucu yanı neydi?
 - Güvenmek ve güvenilir olmak ne kadar zordu?
 - Poşetteki nesnelerin tanımlanmasında ne kadar başarılıydılar? Hangi duyularını kullandılar? Kaç kişi içindekini içmek üzere şişeyi/kutuyu açmaya cesaret etti?
2. İşaret dili bölümü hakkında bilgi edinmeye çalışın:
 - Eşler alıştırmada esnasında neler hissetti?
 - Alıştırmanın en zor yanı hangisiydi? En eğlenceli yanı ve en korkutucu yanı neydi?
 - İşaret dili kullanmak ve anlaşılmasında hayal kırıklığına uğrattı mı?
 - Anlamamak hayal kırıklığına uğrattı ya da utanç verici bir deneyim miydi?
3. Şimdi bariyerli tekerlekli sandalye yarışını değerlendirin:
 - Hareket sınırlamasına sahip olmak nasıl bir duyguydu?
 - Alıştırmanın en zor yanı hangisiydi? En eğlenceli yanı ve en korkutucu yanı neydi?
4. Etkinliğin başında ifade edilen korku ve beklentileri gözden geçirin. Katılımcılardan yazmış oldukları anahtar sözcüklere bakmalarını isteyin:
 - Korkularından bazıları etkinlik esnasında karşılık buldu mu?
 - Katılımcılar eşlerine nasıl yardım ettiler?
 - Önerilen yardım nasıl karşılandı?
 - Hangi düzeyde yardım edilebileceğini tahmin etmek ne ölçüde kolaydı?
5. Engelli olmanın getirdiği korkular nelerdi? Bu korkuların temeli neydi? Katılımcılar, bir kaza ya da hastalık sonucu engelli olmaktan hiç korkmuşlar mı?
6. Etkinlik sayesinde katılımcıların öğrendiği en ilgi çekici şey neydi?
7. Görme ve konuşma engelli ya da tekerlekli sandalye kullanmak zorunda olan bir tanıdıkları var mı? Tanıdıkları bu kişilerin sosyal yaşamları nasıl? Başkalarının onlara karşı yaklaşımı nasıl?
8. Cıvardaki binalar ve sokakların görünüşüne bakın, bunlar ne kadar “engelli dostu”?
9. Engelli insanların eşitlik ve insan onurunu garanti altına almak için ne yapılabilir ve ne yapılmalı?
10. Engelli hakları bir insan hakları meselesi midir? İHEB’de yer alan hangi haklar bu durum için geçerlidir?
11. Okul, dernek ya da gençlik grubunuz engelli insanların eşitlik ve insan onurunu korumak ve geliştirmek için ne yapabilir?

Önemli gün

3 Aralık
Uluslararası Engelliler
Günü

Kolaylaştırıcılar için ipuçları

Bölüm 4'teki bariyerli patika alıştırmalarının süresini çok uzun tutmayın. Sadece iki ya da üç tane tekerlekli sandalyeniz varsa 2-3 dakika yeterli olacaktır, yoksa katılımcılar kendilerine sıra gelmesi için beklemek zorunda kalacak ve sıkılacaklardır. Yaşadığınız bölgenin ya da semtin hastanesinden ya da tekerlekli sandalye ihtiyacı içinde olan insanlara geçici destek sunan bir örgütten tekerlekli sandalye ödünç alabilirsiniz. Bir alternatif de, katılımcılara fiziksel engeller yaratmak olabilir. Örneğin, katılımcıların yanlış ayaklarına (sağ yerine sol, sol yerine sağ) devasa botta lastik bot giymelerini sağlayabilirsiniz!

Bu etkinliği nasıl düzenleyeceğiniz büyük oranda grubunuza bağlıdır. Katılımcıların bir dizi "gerçek hayat simülasyonu"ndan geçeceğini ve bu esnada engelli olmanın nasıl bir şey olduğunu, duyguları ve verdikleri tepkiler vasıtasıyla deneyimleme fırsatı elde edeceklerini bilmeleri gerekir. Amaçlanan şeyin herhangi bir kişiyi gülünç duruma düşürmek, biriyle alay etmek ya da biri üzerinde yersiz bir baskı ya da utanç duygusu yaratmak olmadığını anlatın. Katılımcılar "doğal" davranmalı, gereğinden fazla duygusallık göstermemeliler. Bazı anlarda kendilerini aciz ve güvenlikten uzak hissedeceklerini aktarın, bununla birlikte başlarına kötü ya da tehlikeli bir şey gelmeyeceğinden emin olmalarını söyleyin.

"Gerçek hayat simülasyonları"nın tamamını düzenlemek için yeteri kadar vaktiniz yoksa, bir ya da ikisini düzenleyin. Gözleri bağlama alıştırmaları, kendi başına belki de en güç ve dokunaklı deneyim olacaktır. Bu sebepten, bir bölüm seçmek zorundaysanız, bu bölümü öneririz. Katılımcıların rolleri değişmeleriyle, herkesin bir kez engelli olma deneyimi yaşamasını sağlayabilirsiniz. Unutmayın, bu durumda tanımlanması için ikinci bir nesne poşeti hazırlamanız gerekiyor.

Bu ciddi bir etkinliktir, fakat komik durumlar meydana gelebilir. Olmasına izin verin. Gruptakiler güvenli olmayan bir şey deniyor ya da engelli insanları küçük duruma düşürecek yorumlar yapıyorsa müdahale etmelisiniz. Bunu bilgi edinme ve değerlendirme bölümünde de şu gibi soruları yönelterek gündeme getirin: İnsanlar engellilerle ne zaman dalga geçerler? Bunu kim neden yapar? İnsanların engel/sakatlık/özürleriyle alay etmek ne zaman kabul edilebilir? Bir insan espi ile hakaret arasındaki sınırı nasıl belirler?

Çeşitlemeler

Etkinlik kapsamında birçok türdeki engeli/sakatlığı gündeme alabilirsiniz, bunlara dışarıdan çok kolay algılanmayan engel türlerini de dahil edebilirsiniz, öğrenme zorluğu ya da konuşma güçlüğü gibi. Grubunuzun gerçeklerine daha yakın olan engelleri seçin. Diğer bir olasılık ise yaşlılık kaynaklı engelleri ele almaktır; bu sayede gençlerin yaşlı kimseler ve onurlu bir yaşam için gerekli şartlar (olanaksızlıklar) konusunda bilinç seviyesi yükselmiş olur.

İzleme önerileri

Eğer çocuklarla çalışıyorsanız, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 23. maddesine göz atabilirsiniz. Bu madde, engelli çocukların seviyeli bir yaşama sahip olmalarını sağlayacak özel bakım, eğitim ve formasyon hakkına sahip olduğunu ifade eder. Gruptan, kendi yaşadıkları sosyal çevre içindeki (aile de dahil) engelli ve mağdur kişiler hakkında bilgi sahibi olmalarını isteyin. Grubunuz, bu kişilerin hangi hizmet ve şartlara erişimleri olduğunu araştırabilir. Gençlik grubu, dernek ya da okullarında engelliler bulunuyor mu? Bu kişiler herkesin yaptığı şeyleri yapabiliyorlar mı? Yapamıyorlarsa sebebi nedir?

Grubunuz ırk temelli ayrımcılığın yarattığı "gündelik" sorunlarla nasıl başedileceğini incelemek istiyorsa, sayfa 201'deki "İrkçiliğe yanıt" etkinliğini düzenleyebilirsiniz.

Eylem fikirleri

Katılımcılar korunmaya muhtaç bir grup belirleyip bu gruba destek olmak için ne yapılabileceğini/yapılması gerektiğini kararlaştırabilir. Kılavuzun “Eyleme geçmek” bölümündeki bilgi ve fiirlere başvurun. Engellilerle çalışan örgütlerle işbirliği yapmanın ve engellilerin tanımladığı ihtiyaçlardan yola çıkmanın büyük önemi vardır.

Ek bilgi

Engelli insanlara sağlanan bakım ve engellilerin haklarının korunma düzeyi ülkeden ülkeye değişmektedir. Bu farklılık sözde ekonomik sebeplerden kaynaklanmaktadır, ancak eşitlik ve toplumsal dayanışma herhangi bir sebepten daha ciddi bir öneme sahiptir. Örneğin, işitme için gerekli yardım sosyal sigorta tarafından ödeniyor olabilir ya da olmayabilir. İşitme engelli insanlar için özel işitme cihazlarına özel bir ödenek ayrılabilir ya da ayrılmayabilir. Bir insanın elektrikli tekerlekli sandalyeye ihtiyacı varsa, bunun parası bazen halk tarafından ödenir bazen de devlet tarafından.

Engelli insanlara karşı ayrımcılıkla ilgili bilgi sayfa 338'deki ayrımcılık ve yabancı düşmanlığı ile ilgili arka plan bilgisinde bulunabilir. Engelli Olimpiyatları ile ilgili bilgiye sayfa 392'deki spor ve insan hakları ile ilgili arka plan bilgisinden ulaşabilirsiniz.

Not: Bu etkinlik Dr. Mónica Mádai tarafından önerilmiştir. Kendisi Ortak Yazgı Organizasyonu'nun başkanı (Közös Sors Egyesület, engelli ve engelli olmayan insanların sosyal yaşama entegrasyonu için çalışan bir Macar STK'sı), Macaristan'ı Uluslararası Rehabilitasyon Kuruluşu (Rehabilitation International)'nda temsil eden Engellilerle İlişkiler Macar Ulusal Konseyi'nin bir üyesi, uluslararası gençlik eğitmeni, sorumlu bir kişidir ve doğuştan engellidir.

BİLGİ MATERYALİ

Durum 1.

Hiçbir sözcük kullanmadan, arkadaşına şiddet mağduru olduğunu anlatmaya çalışıyorsun. Bir grup dazlak tarafından parkta saldırıya uğradın. Çantayı çaldılar ve seni dövdüler. Karakolun nerede olduğunu soruyorsun.

Konuşamaz, yazamaz, ya da çizim yapamazsın.

Durum 2.

Bir kafeteryadasın; muhtemelen ya okulun ya da Avrupa Gençlik Merkezlerinden birinin kafeteryasında. Aşçıya vegan olduğun için kıyma soslu spagetti yiyemeyeceğini anlatmalısın: Sadece et yememekle kalmıyorsun, aynı zamanda süt ürünleri de tüketmeyen bir vejetaryensin (örneğin, süt içmiyor, yumurta ya da peynir yemiyorsun).

Konuşamaz, yazamaz, ya da çizim yapamazsın.